

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET ŠPLAJT protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 963/18)

PRESUDA

STRASBOURG

9. travnja 2024.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Šplajt protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u odboru u sastavu:

Pauliine Koskelo, *predsjednica*,
Lorraine Schembri Orland,
Davor Derenčinović, *suci*,

i Dorothee von Arnim, *zamjenica tajnika odjela*,
uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 963/18) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Vladimir Šplajt („podnositelj zahtjeva”), koji je rođen 1957. i živi u Osijeku i kojemu je dopušteno da se sam zastupa u postupku pred Sudom, podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 30. prosinca 2017.,

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”), koju je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik, obavijesti o prigovorima o slobodi izražavanja, nepristranosti i duljini trajanja postupka, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten,

očitovanja stranaka,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 12. ožujka 2024.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

PREDMET SPORA

1. Zahtjev se odnosi na izvanredan otkaz podnositeljeva ugovora o radu zbog njegovih izjava u medijima, navodni nedostatak nepristranosti u parničnom postupku radi vraćanja na rad koji je uslijedio i duljinu trajanja postupka.

2. Konkretno, podnositelj zahtjeva radio je kao pravnik u pravnoj službi društva U., čiji su članovi Grad Osijek i nekoliko manjih općina i koje ponajprije pruža komunalne usluge. Podnositelj je, *inter alia*, bio zadužen za primanje pritužbi zaposlenika.

3. Dana 6. i 8. studenoga 2007. dva dnevna lista objavila su članke u kojima se navodi da je društvo U. kršilo prava iz radnog odnosa dvoje svojih zaposlenika, da direktor društva nema vremena sastati se sa zaposlenicima i arogantan je prema njima i da su dva rukovoditelja tog društva i sindikalni povjerenik sudjelovali u kriminalnim aktivnostima na štetu društva.

4. Konkretno, kad je riječ o posljednjem navodu, u jednom od članaka navedeno je da su jedan od rukovoditelja društva i sindikalni povjerenik smislili plan prema kojem će društvo uplaćivati premije za njihovo životno osiguranje, ali ih je na kraju otkrio bivši direktor društva čiji su potpis krivotvorili. U članku se navodi i da je jedan drugi rukovoditelj uzrokovao štetu društvu u iznosu od HRK 100.000,00 (EUR 13.272,00). U članku se dalje navodi da je taj rukovoditelj, koji je bio i nogometni sudac, prevario Hrvatski nogometni savez naplaćujući prekomjerne putne troškove.

5. Kao izvor informacija o problemima u radnim odnosima u društvu navedeno je dvoje oštećenih zaposlenika (vidi stavak 3. ove presude), dok je u jednom od članaka kao izvor informacija o navodnim kriminalnim aktivnostima naveden podnositelj zahtjeva (vidi stavak 4. ove presude). Nije sporno da je dvoje dotičnih zaposlenika kontaktiralo novine, te da ih je podnositelj zahtjeva savjetovao da to učine i ukazao na to da će na taj način njihove pritužbe biti brže riješene. Nije sporno ni da je podnositelj njihovu priču potkrijepio vlastitim izjavama i pružanjem relevantnih dokumenata nakon što su ga novinari kontaktirali.

6. Dana 21. studenoga 2007. podnositelj zahtjeva dobio je izvanredni otkaz zbog izjava koje je dao u novinama i jer im je otkrio navedene informacije (vidi stavke 3. – 4. ove presude), koje su se smatrale netočnima i štetnima za poslovni ugled društva.

7. Dana 27. studenoga 2007. podnositelj zahtjeva podnio je kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu u vezi s kriminalnim aktivnostima u društvu (vidi stavak 4. ove presude). Dana 20. veljače 2013. predmet je zaključen jer informacije prikupljene policijskim izvidima nisu dovele do sumnje da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni progon poduzima po službenoj dužnosti.

8. Dana 27. prosinca 2007. podnositelj zahtjeva podnio je tužbu zbog nezakonitog otkaza protiv društva [U] na Općinskom sudu u Osijeku. Društvo je podnijelo protutužbeni zahtjev tražeći od suda, ako utvrdi da je otkaz bio nezakonit, sudski raskid ugovora o radu jer zbog izjave koju je podnositelj dao u razdoblju nakon otkaza, a koja je bila ponižavajuća za druge zaposlenike, njegov daljnji radni odnos više nije bio moguć.

9. Presudom od 22. prosinca 2011. Općinski sud utvrdio je da je podnositeljev otkaz nezakonit. Konkretno, presudio je da je podnositelj zahtjeva, ostvarujući svoju slobodu izražavanja, otkrio informacije od javnog interesa u svrhu informiranja javnosti o nepravilnostima u javnom društvu i da društvo nije dokazalo da je u komunikaciji s medijima namjerno dao netočne informacije. Istodobno, sud je usvojio protutužbeni zahtjev društva i sudski raskinuo podnositeljev ugovor o radu s danom 7. prosinca 2011. Kao posljedica toga, podnositelju zahtjeva dosuđeni su zaostale plaće i naknada u iznosu od deset mjesečnih plaća.

10. Povodom žalbi obiju stranaka, presudom od 22. studenoga 2012. Županijski sud u Osijeku preinačio je prvostupanjsku presudu. Presudio je da podnositeljev otkaz nije bio nezakonit i stoga je odbio i njegovu tužbu i protutužbeni zahtjev društva. Smatrao je da zaposlenici imaju obvezu odanosti i da je njegov prikaz društva u medijima u negativnom svjetlu bio opravdan razlog za njegov otkaz.

11. Dana 28. kolovoza 2013. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je reviziju podnositelja izrijekom prihvaćajući obrazloženje Županijskog suda.

12. Dana 18. studenoga 2013. podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu. Ustvrdio je da je presuda građanskih sudova dovela do povrede

njegova prava na rad i njegove slobode izražavanja, koji su oboje zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske. Prigovorio je i zbog nedostatka nepristranosti jer je nakon njegova otkaza na njegovo radno mjesto u društvu zaposlena kći predsjednika Županijskog suda u Osijeku Z.V.-a i jer je i sam predsjednik u prošlosti bio zaposlenik tog društva.

13. Dana 21. rujna 2017. Ustavni sud odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu, a 2. listopada 2017. obavijestio ga je o svojoj odluci.

14. U razdoblju od 29. listopada 2013. do 3. prosinca 2018. podnositelj je podnio četiri prijedloga za ponavljanje navedenog parničnog postupka na raznim osnovama, od kojih su tri odbačena, a jedan se još ispituje.

15. Podnositelj zahtjeva pred Sudom je prigovorio, na temelju članka 10. Konvencije, da je otkaz njegova ugovora o radu doveo do povrede njegove slobode izražavanja. Prigovorio je i na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije zbog nedostatka nepristranosti Županijskog suda (vidi stavak 12. ove presude) i prekomjerne duljine trajanja postupka pred Ustavnim sudom.

OCJENA SUDA

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 10. KONVENCIJE

16. Opća načela o zviždačima i slobodi izražavanja na radnom mjestu izložena su u predmetu *Guja protiv Moldavije* [VV], br. 14277/04, stavci 73. – 78., ECHR 2008, i potvrđena i konsolidirana u predmetu *Halet protiv Luksemburga* [VV], br. 21884/18, stavci 111. – 154., 14. veljače 2023.

17. Nije sporno da je otkaz podnositeljeva ugovora o radu zbog njegove komunikacije s medijima predstavljao miješanje u njegovu slobodu izražavanja. To miješanje temeljilo se na mjerodavnim odredbama Zakona o radu i stoga je bilo zakonito. Nadalje, nije se tvrdilo da su informacije koje je podnositelj otkrio bile povjerljive. Miješanje je stoga težilo legitimnom cilju zaštite ugleda ili prava drugih, odnosno poslovnog ugleda i interesa društva U.

18. Kad je riječ o tome je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu”, Sud ponavlja da u predmetima o slobodi izražavanja na radnom mjestu od domaćih sudova očekuje da odvagnu dotična prava ili interese u skladu s kriterijima utvrđenima u njegovoj sudskoj praksi (vidi gore navedeni predmet *Halet*, stavci 114. i 171. – 205.), točnije:

- pitanje jesu li bili dostupni alternativni načini za otkrivanje
- javni interes za otkrivene informacije
- vjerodostojnost otkrivenih informacija
- pitanje je li zviždač postupao u dobroj vjeri
- štetne učinke otkrivanja
- težinu sankcije.

19. U ovom predmetu domaći sudovi (vidi stavke 10. – 11. i 13. ove presude), osim prvostupanjskog suda (vidi stavak 9. ove presude),

kategorički su smatrali da zaposlenici, zbog obveze odanosti, nikada ne bi smjeli medijima otkrivati informacije štetne za ugled poslodavca. Stoga, ukazavši na to da su otkrivene informacije bile štetne za poslovni ugled društva U., ti sudovi nisu ispitali predmet u svjetlu preostalih kriterija.

20. Budući da domaći sudovi nisu proveli potrebni test vaganja u skladu s kriterijima utvrđenima u sudskoj praksi Suda (vidi stavak 18. ove presude), Sud smatra da sam mora provesti vaganje jer ima dovoljno elemenata da to učini.

21. S tim u vezi, Sud prvo primjećuje da je podnositelj zahtjeva, *inter alia*, optužio tri člana upravnog osoblja društva U. za sudjelovanje u kriminalnim aktivnostima (vidi stavak 4. ove presude).

22. Bili su dostupni alternativni načini za otkrivanje tih informacija, ponajprije podnošenje kaznene prijave. Međutim, podnositelj zahtjeva podnio je kaznenu prijavu tek nakon što je dobio otkaz (vidi stavke 6. – 7. ove presude).

23. Sud nadalje utvrđuje da bi otkrivanje dotičnih informacija, ako su vjerodostojne, bilo u javnom interesu.

24. Kad je riječ o vjerodostojnosti otkrivenih informacija i šteti za poslodavca, Sud primjećuje da su podnositeljeve optužbe, iznesene u visokotiražnom dnevnom listu, nedvojbeno bile štetne za poslovni ugled i interese društva te za ugled dotičnih članova upravnog osoblja. Sadržavale su konkretne činjenične navode, koje je kao takve bilo moguće dokazivati, a njihova težina zahtijevala je znatno obrazloženje. Međutim, podnositelj zahtjeva nije pružio nikakve dokaze za te navode, a državni odvjetnik nije utvrdio da postoji sumnja da je počinjeno kazneno djelo za koje se kazneni progon poduzima po službenoj dužnosti (vidi stavak 7. ove presude).

25. Kad je riječ o podnositeljevoj dobroj vjeri, Sud smatra da sadržaj i ton njegovih izjava, zajedno s nedostatkom bilo kakve činjenične osnove i činjenicom da je kaznenu prijavu podnio tek nakon otkaza, ukazuju na to da te izjave nisu bile motivirane istinskom željom da informira javnost o nepravilnostima u društvu U., već njegovim osobnim nezadovoljstvom.

26. Stoga, iako je otkaz podnositeljeva ugovora o radu bio teška sankcija za njegovo postupanje, navedena razmatranja dovoljna su da Sud zaključi da miješanje u njegovu slobodu izražavanja nije bilo nerazmjerno legitimnom cilju kojemu se težilo te se stoga može smatrati „nužnim u demokratskom društvu” u smislu stavka 2. članka 10. Konvencije (usporedi *Balenović protiv Hrvatske* (odl.), br. 28369/07, 30. rujna 2010.).

27. Sud stoga ne smatra potrebnim ispitati je li miješanje o kojem je riječ bilo „nužno u demokratskom društvu” u pogledu drugih otkrivenih informacija (vidi stavak 3. ove presude).

28. Iz toga proizlazi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije jer je očigledno neosnovan i da se stoga mora odbaciti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG NEDOSTATKA NEPRISTRANOSTI

29. Opća načela o nepristranosti sudova izložena su u predmetima *Micallef protiv Malte* [VV], br. 17056/06, stavci 93. – 99., ECHR 2009, i *Morice protiv Francuske* [VV], br. 29369/10, stavci 73. – 78., ECHR 2015.

30. Kad je riječ o prigovoru podnositelja zahtjeva o navodnom nedostatku nepristranosti Županijskog suda u Osijeku (vidi stavak 15. ove presude), Sud prvo primjećuje da je predsjednik tog suda u relevantno vrijeme, sudac Z.V., najkasnije bio zaposlen u društvu U. 1983. godine. Nadalje, njegova je kći ondje počela raditi približno pet mjeseci nakon otkaza podnositeljeva ugovora o radu i nije dobila njegov posao, kako je podnositelj zahtjeva to tvrdio (vidi stavak 12. ove presude).

31. Što je još važnije, Sud primjećuje da dotični sudac nije sudjelovao u vijeću koje je odlučivalo o podnositeljevoj žalbi (vidi stavak 10. ove presude) i da ništa ne upućuje na to da članovi vijeća nisu bili dovoljno neovisni o njemu kao predsjedniku suda. U odnosu na potonje pitanje Sud upućuje na svoja utvrđenja u predmetu *Parlov-Tkalčić protiv Hrvatske*, br. 24810/06, stavci 78. – 97., 22. prosinca 2009., u smislu da na temelju hrvatskog prava predsjednici sudova ne mogu utjecati na izbor sudaca izvjestitelja ili sastav vijeća i da se ne može razumno smatrati da su njihove ovlasti u suprotnosti s unutarnjom neovisnošću sudaca ili da na nju imaju „obeshrabrujući” učinak.

32. Iz toga proizlazi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije jer je očigledno neosnovan i da se stoga mora odbaciti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

III. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE ZBOG PREKOMJERNE DULJINE TRAJANJA POSTUPKA

33. Sud primjećuje da je postupak kojemu se prigovara trajao tri godine i deset i pol mjeseci, od 18. studenoga 2013. do 2. listopada 2017. (vidi stavke 12. – 13. i 15. ove presude).

34. Nadalje primjećuje da ovaj prigovor nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

35. Sud ponavlja da se razumnost duljine trajanja postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i imajući na umu sljedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositelja zahtjeva i nadležnih vlasti, kao i važnost onoga što se za podnositelje zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi *Frydlender protiv Francuske* [VV], br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII). Nadalje ponavlja da je u radnim sporovima potrebno pokazati posebnu revnost (vidi *Ruotolo protiv Italije*, 27. veljače 1992., stavak 17., Serija A br. 230-D).

36. Sud je često utvrđivao povrede članka 6. stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima su otvorena pitanja slična onome u ovom predmetu (vidi, primjerice, *Šikić protiv Hrvatske*, br. 9143/08, stavci 33. – 38., 15. srpnja 2010.).

37. Nakon ispitivanja svih materijala koji su mu dostavljeni Sud ne nalazi nikakvu činjenicu ili tvrdnju koja bi ga mogla uvjeriti da donese drukčiji zaključak u ovom predmetu. Konkretno, iako je 24. listopada 2014. podnositelj Ustavnom sudu predložio da zastane s ispitivanjem predmeta do odluke o jednom od njegovih prijedloga za ponavljanje postupka (vidi stavak 14. ove presude), ništa ne ukazuje na to da je taj sud to učinio. Isto tako, iako je točno da su se građanski sudovi pozvali na te prijedloge za ponavljanje postupka kao na razlog zašto nisu mogli dostaviti Ustavnom sudu spis predmeta, Sud taj razlog ne smatra opravdanim jer su mogli dostaviti presliku.

38. Sud stoga smatra da je u ovom predmetu duljina trajanja postupka bila prekomjerna i da nije ispunila pretpostavku „razumnog roka”.

39. Stoga je došlo do povrede članka 6. stavka 1. na toj osnovi.

PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

40. Podnositelj zahtjeva nije podnio zahtjev za pravednu naknadu. Sud stoga smatra da nema potrebe dosuditi mu bilo kakav iznos po toj osnovi.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je prigovor o duljini trajanja postupka dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije zbog prekomjerne duljine trajanja postupka.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 9. travnja 2024. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Dorothee von Arnim
Zamjenica tajnika

Pauliine Koskelo
Predsjednica

PRESUDA ŠPLAJT protiv HRVATSKE

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524